

בבית הכנסת "אהבת התורה - איש מצליח"
רחוב הרב עוזיאל 43 ב"ב.

בית נאמן

יום ראשון כ"ט מרחשון התש"ף, יום רביעי כ"ו במרחשון התשע"א
נושאי השיעור:

שיעורו של מרן ראש הישיבה
רבנו מאיר מאזוז זצוק"ל

ניתן לשמוע
את שיעורו של
מרן זצוק"ל
בערוץ קול ברמה.
או ב'קו בית נאמן':
079-9270505

חידושים וביאורים נפלאים בפרשת השבוע - פרשת תולדות,

וענייני חודש כסלו וחנוכה

א. חודש כסלו. ב. אין עם הארץ חסיד. ג. בימי החנוכה רמזים גזירות היוונים והניצחון עליהם. ד. כל מי שנלחם נגד התורה יאבד ויכלה, לא ישאר ממנו כלום. ה. הרפורמים. ו. יש מי שמנהל את העולם. ז. חלום חילוני ופתרון חרדי. ח. למה ה' ברא את הקנאה? ט. למה יצחק חזר וחפר את הברורה? בשביל מי? י. ההבדל בין בור לבאר, והסבר פסוקים על פי זה. יא. להתרחק מן המריבה. יב. מקום שדרכו בו אבותינו הקדושים. יג. זה לא מזל וזה לא מקום זו סייעתא דשמיא. יד. ויקרא אותה שבעה מדוע?

חודש כסלו

א. ¹ ראש חודש כסלו זה [ראש של] חודש מבורך. **הבן איש חי** אומר (בשנה ראשונה פרשת וישב הלכות חנוכה ה"ב) שהאותיות האמצעיות של כסליו הם 'סל', ראשי תיבות של "לפורקן סברית י"י" ² - [לישועתך קיויתי ה'] ואותיות 'כ-ו' זה 26 כמנין שם הוי"ה. ואני אמרתי הרי לפי הדקדוק כותבים את 'כסלו' בלי יו"ד³, אם כן איך יבוא הרמז? אז אמרתי שאפשר לומר ככה: 'סל' זה האותיות האמצעיות, זה 'שברתי לישועתך', יש פסוק בתהלים (ק"ט, ט. קס"ו): "שברתי לישועתך ה'". זה 'סל' [כי ש"ן שמאלית זה כמו סמ"ך], ואיפה כתוב י"י? 'כ-ו' זה עשרים ושש. כי לבני החשמונאים לא היה שום סיכוי לצנח את היוונים, היוונים היו אלפים ורבות, והם בסך הכל חמשה אחים. אבל מתתיהו אמר: "תילחמו ויהי נועם ה' עליכם", ונלחמו והצליחו. היה שם איזה כהן רשע שרצה להקריב חזיר על המזבח בבית המקדש, ומתתיהו לקח סכין ותקע בלבו ואמר: "מי לה' אלי", וכמה נאספו עליו. היו שם שתי קבוצות, קבוצה של מתייוונים שרצו לנצל את חולקים אחריו היוונים, כופרים בכל. וקבוצה של חסידים גדולים, שבשבת לא נלחמים. מה עשו להם ימח שמם היוונים האלה? היו מערה שהתחבאו בה אלף איש ואשה מפחד המציק, והיוונים אמרו להם: תצאו החוצה, תעבדו את האלילים, תחללו שבת, תאכלו חזיר. אמרו להם: בשום פנים [והם לא רצו להילחם בגלל שזה היה ביום השבת]. שרפו עליהם את המערה, ומתו אלף איש! (מגילת אנטיוכוס הנדפסת בסדור בית עובד דף קס"ו ע"א).

לא להחמיר ולא לזלזל

ב. ואילו בני חשמונאי אמרו: לא נכון, התורה אמרה "ובנית מצור על העיר

- שיעור זה נמסר ע"י **מרן רבנו הגדול זצ"ל הכ"מ** ביום ראשון כ"ט מרחשון התש"ף בבית מדרשו "אהבת התורה - איש מצליח" בין מנחה לערבית. **המערכת.**
- שם ה' כותבים אותו י"י או שם הוי"ה שמתחיל ביו"ד.
- אני זוכר שלמדתי את הבן איש חי הזה בגיל שבע-שמונה אצל **אבא ע"ה**. ואבא אמר לי שאת 'כסלו' כותבים אותה בלי יו"ד, למה? ככה כתוב בנחמיה (א' א') "בחודש כסלו שנת עשרים". ולמה אבא היה מדקדק בזה? כי הוא היה מסדר גיטין בתוסס, וכל אות בגט בודקים בשבע חקירות ושבע בדיקות. איך כותבים את המלה הזאת ואיך כותבים את המלה הזאת. אפילו הגר"א (אה"ע סי' קכ"ו ס"ק נ') רצה לכתוב "מוֹתֵרֶת לְכָל אָדָם" בלי וי"ו. אמר התי"ו דגושה, איך אפשר לעשות מ'ו' בשורוק? אחרי שורוק שזו תנועה גדולה לא יבוא דגש. הוא כתב שתי מלים, וערוך השלחן (שם ס"ק מ"ז) לא הבין אותו. בא חכם אחד מטבריא ואמר לי, ההסבר הוא ככה, וזה נכון (עייני בשו"ת בית נאמן ח"ב תאה"ע סי' י"ד). אבל מי יכול לכתוב 'מתרת' בלי וי"ו? אתה קורא 'מתרת' - 'הרי את מתרת לכל אדם'? מה זה מתרת? אלא כותבים 'מוֹתֵרֶת' בוי"ו אפי' שיש אחריה דגש. יש לפעמים דבר כזה גם בתנ"ך - "ואת יקר תפארת גדולתו" (במגילת אסתר א' ד'), יש וי"ו ואחריה דגש. אמנם מעטים המלים האלה. אז 'כסלו' כותבים בגט בלי יו"ד. **ובחודש 'אייר' יש מחלוקת.** יש כותבים בשני יודין ויש כותבים ביו"ד אחת. מי שאומר יו"ד אחת, כי הוי"ד בדגש. ומי שעושה שני יודין, אומר שזה כמו 'ניסן' - 'אייר' בלי דגש, אי אל"ף חיריק וי"ו נחה, והוי"ד השניה בקמץ. [וע"ע בספר נוכח השלחן לרבי שאול הכהן אה"ע סי' קכ"ו סעיף כ"ג ובהגהת מרן רבנו זצ"ל שם].

אשר היא עושה עמך מלחמה עד רדתה" (דברים כ, כ'). וכתוב בגמרא (שבת דף י"ט ע"א): "עד רדתה", ואפילו בשבת. והפתיעו אותם בשבת⁴. **לפעמים כשאדם רוצה להחמיר, אסור להחמיר. ומאידך, אסור לזלזל בשבת.** תשמע, הפעם יש אונוס מותר. אבל אל תעשה ככה פעם אחר פעם, אחרת אתה מבטל את השבת. ואת זה אמר **החזון איש** בזמנו. **הרב משה בלוי** שהיה מנהיג אגודת ישראל, שאל אותו, יש כמה אלפי ילדים שנשארו בשואה במנזרים ומקומות כאלה, ויש אפשרות להציל אותם, והוא צריך ללכת גם כן, אבל יש טיסה בשבת, מותר לי ללכת? אמר לו: כן, מותר, פיקוח נפש דוחה שבת. הילד הזה ילך שם לאיבוד, יהיה נוצרי. אחרי שבועיים-שלושה בא אליו עוד פעם עם השאלה הזאת, אמר לו החזון איש: לא, אסור. אמר לו: מה ההבדל, למה שבת הראשונה התרת לי ועכשיו לא? אמר לו: פעם ראשונה זה היה חילול שבת, ופיקוח נפש

היתה פעם טעות כזאת בימי מוחמד הרשע והבלעל. הוא היה עושה צרות ליהודים, והיתה קהילה קטנה שהוא רצה להשמיד אותה. שלחו לקהילה הגדולה שיבואו לעזור להם, אבל הם היו 'ברגו' משוגעים, שתי קהילות קטנות, והם שונאים אחד את השני! **שנאת חנם היתה בעוכרנו מאז ועד עתה.** אמרו להם: לא, אנחנו לא נעזור לכם. למה? הם בטוחים בעצמם, כי הם קהילה גדולה, וחשבו שמוחמד ישא להם פנים. אז הוא השמיד את הקטנה, בינתיים הוא התחזק, ואחר כך הלך לגדולה. אמר להם: **אתם לא עזרתם לאחיהם, עכשיו אני מטפל בכם,** וגמר גם אותם. והיה שם אחד (כתוב השם שלו) שאמר להם ליהודים: תשמעו, אנחנו נפתיע את מוחמד ואת הצבא שלו, ניפול עליהם בליל שבת. הם חושבים שבשבת אנחנו לא נלחמים בהם, אבל אנחנו ניפול עליהם בשבת. אמר לו: מה, יתכן דבר הזה? בשבת? אחר כך ה' יעניש את כל מי שמחלל שבת. לא ידעו שם את ההלכה, היו באיזה מקום קטן שידעו רק חומש. זה מה שהם ידעו - "לא תעשה כל מלאכה" (שמות כ, י'). וכך היה, מוחמד בא והשמיד את כולם. נשארו מהם שלושה אנשים שהם פעם עשו טובות לגוים. אז בא הגוי, שאל את ה'נביא' (במרכאות) שלהם, אמר לו: פלוני עשה לי טובה, אני יכול להשאיר אותו חי? אמר לו: אתה יכול להשאיר אותו. הלך אליו, אמר לו: תשמע, הנביא אמר שאני אשאיר אותך בחיים. אמר לו: איפה הגבור פלוני שלנו? אמר לו: נהרג. ואיפה הגיבור פלוני שלנו? אמר לו: נהרג. ואיפה פלוני? אמר לו: גם כן נהרג. אמר לו: ככה? אז תהרגו גם אותי... גמרנו. כך היה כשאדם אינו יודע את ההלכה מה מותר ומה אסור, ככה יצא.

פעם לפני קום המדינה היה מופתי אחד שונא ישראל, נדמה לי שהוא אפילו כרת ברית עם היטלר ימח שמו. והוא רצה ביום שבת בבוקר להיכנס למאה שערים איפה שגרים יהודים עם הטנקים שלו, ויהרוס את הכל. בא הרב גורן (ככה הוא מספר בספרו, ראיתי אותו פעם במסוט, וקראתי אותו שם) אמר: בוא נעשה לו שוחות - חפירות באדמה, כשיבוא יפול שם. אמרו: לא, אסור, שבת. אז הלך לרבנים, ורוב הרבנים אז היו מהחרדים, הלך לרב של החרדים (אני זוכר מה שמו), והרב אמר לו: למה לא עשיתם לפני כן? אמר לו: לא ידענו. אמר לו: אם לא ידעתם יש לכם בעיה. אמר לו: מה הפירוש יש לכם בעיה? זה לא פיקוח נפש? הלך לעוד אחד ועוד אחד, והסכימו כולם שמוותר. אבל אמרו לו: אל תכתוב למאה שערים, אלא תאמר שאני שאלתי את הרבנים והם התירו, וזה פיקוח נפש. הסכימו לו. אלף וחמש מאות בחורים גייס באותו ליל שבת, חפרו וחפרו וחפרו, וכיסו את הכל בעפר, שנאמר: "ושפך את דמו וכיסהו בעפר" (ויקרא י"ז י"ג).

והנה למחרת בשבת בבוקר בא המופתי עם כל הצבא המהולל שלו, והנה הם נופלים, אלה ואלה ואלה, וחזר אחורנית בבושט פנים.

הדלקת נרות	מוצ"ש	ר"ת
י-ם:	16:02	17:55
ת-א:	16:18	17:51
חיפה:	16:06	17:49
ב"ש:	16:20	17:53

דוחה שבת. אבל עכשיו זה לא חילול שבת, אלא זה ביטול השבת... (כי כבר הטיסות בשבת נעשו דבר של קבע, ולא השתדלו לדחות אותם ליום חול).

שבת יש לה גבול, לא כל הזמן מבטלים אותה.

הגזירות

ג. וזה מה שקורה בימינו, אבל כמו שהקב"ה עזר בזמנו לבני חשמונאי, נגד המתיוונים ונגד החסידים הקיצוניים שלא רוצים לעשות כלום עד שבר מינן ישמידו אותם, ככה גם יעזור גם לנו. כל המלחמות האלה של הבג"ץ וחבריו וחברי חבריו, ילכו לחברא ולחברורך (עייני כתובות דף ס"ה ע"א)... "עברו מן העולם. חודש כסלו זה חודש של נסים ונחמות. מה רצו היונים לבטל מאתנו? רצו לבטל ראש חודש ושבת ומילה. ולא סתם רצו לבטל את זה, אלא הם מסבירים בטוב טעם, הם פילוסופים וכו' וכו'. אמרו: מה זה ראש חודש? לפי הלבנה. הרי הלבנה קטנטנה כזאת, תעשו על פיה את החדשים? בשלמה השמש, זה דבר גדול. "וממגד תבואות שמש" (דברים ל"ג, י"ד). אבל "וממגד גרש ירחים" - מה עושה הלבנה? הלבנה מבשלת את המלפפונים ואת הקישואים, ככה כתוב (רש"י כותב את זה בפרשת וזאת הברכה שם). זה הכל. אבל את כל הפירות מי מבשל אותם? השמש. אז מה אתם עושים את החדשים שלכם על פי הלבנה? תעשו על פי השמש כמו שעושים הנוצרים! אבל לא, אנחנו עושים [החודשים] רק על פי הלבנה. ושאלו עוד: מה זה שבת? כל מה שאתם חוסכים בימי השבוע, הכל הולך לכם בשבת. קונים בשמים, קונים יין, קונים בשר, קונים דגים. כל מיני מטעמים. ואם אין לכם כסף, אתם הולכים ולווים. "לזו עלי ואני פורע" (ביצה דף ט"ו ע"ב). איזה שכל יש לכם? אנחנו עובדים "יום ולילה לא ישובות" (בראשית ח', כ"ב) בחול ובשבת, אינם יודעים כלום. מה זה? ודבר שלישי - מילה. תינוק צפצפון, קטן בן שמונת ימים, אתם עושים לו מילה, בגלל שהוא לא יודע לדבר ואינו יכול לצעוק? הוא צועק, אבל אתם מתאכזרים עליו? שידברו, התורה אמרה - בלי ויכוחים. שהם ינבחו לעזאזל.

הנצחון

ד. ומה יצא בסוף? חנוכה בא בדיוק בשביל לקיים בו את שלושת הדברים האלה. אין לנו חג שמתחיל בחודש אחד ומסתיים בחודש הבא. אין דבר כזה חוץ מחנוכה, מתחיל בכ"ה בכסלו ומסתיים בג' טבת או בב' טבת (זה תלוי, אם כסלו מלא הוא מסתיים בב' בטבת, ואם כסלו חסר הוא מסתיים בשלושה בטבת). מה זה אומר לנו? אתם אומרים לא לשמור שבת? בחנוכה ודאי נשמור שבת, בחנוכה יש תמיד שבת, ולפעמים שתי שבתות. אם חנוכה מתחילה בשבת, היא גם מסתיימת בשבת. אתם אומרים שלא נעשה ראש חודש? נעשה דוקא ראש חודש. וראש חודש טבת [שמגיע בחג החנוכה] הולך על פי השמש? לא, הולך על פי הלבנה. מסתכלים בלבנה ועל פי זה קובעים ראש חודש. "ראש בית דין אומר מקודש והעם אומר אחריו מקודש מקודש" (ר"ה דף כ"ד ע"א). אתם אומרים לא נעשה מילה? תינוק שנולד ביום ראשון של חנוכה, מתי מלים אותו? ביום שמיני של חנוכה. על אפם ועל חמתם של היוונים.

מי שנלחם נגד התורה, לא ישאר ממנו כלום

ה. ולא זו בלבד, אלא שיוון ירדה וירדה עד שנעשתה אפס. עשו מטבע 'יור' לפני כמה שנים, ואמרו שהיור הזה הולך לאיבוד. מדוע? משום ספרד ויון שאינם יודעים לעבוד, והם גורמים לכלכלה שלהם שתרד ארצה. ולמה רק יון וספרד? כי יון נלחמו בנו בימי בית שני, וספרד עשו גירוש יהודים בשנת רנ"ב. אין אדם שיכול להילחם עם בורא עולם. קל וחומר על אחת כמה וכמה ליברמן, וברמן, וחורבמן... כולם חושך ואפילה, לא ישאר מהם כלום. פשוטו כמשמעו. ישכחו מהם. יש אדם שאינו שומר תורה כי הוא גדל ככה! זה נקרא "תינוקות שנשבו". אבל יש אנשים שנלחמים בתורה. אוי ואבוי להם! ילחמו בתורה? במי אתם נלחמים? מה נשאר מיוון? ראיתי פעם בספר של מאיר להמן⁵, שהוא מספר שהיה מיהו מהפילוסופים של פעם שהעלו אותו 5. זה היה תלמיד חכם בגרמניה, בזמן שההשכלה החריבה את העולם. היו שני חכמים שנלחמו בה. אחד רבי שמשון רפאל הירש שכתב כמה ספרים בגרמנית לקרב את העם לתורה. והשני זה הרב מאיר להמן. שהיה רב באיזו קהילה בגרמניה. אבל הוא לא כתב ספרים, אלא סיפורים. ובסיפורים הוא מקרב את העם למחשבה של התורה. מאיפה אני מכיר אותם? כששכתי בשנת תשל"ד בבית לוינשטיין ברעננה [אחרי שמרן רבנו הגדול זצ"ל נפל בעוה"ר מקומה שלישית והתאשפז זמן רב] הייתי לוקח יביע אומר שהיה אז עם נייר של עיתון ממש. אפילו לא לבן, נייר גרוע מאד, יותר גרוע משל עיתון בימינו, והייתי קורא בו והיה תענוג. מה התענוג? המקורות, וההערות, והפסיקה, מסודר להפליא. והיו אתי 'חברים' בחדר שהיו הולכים לטליוויזיה, ואני לומד יביע אומר. כשהם גומרים ונכנסים, אני מנסה לראות על פניהם איזו שמחה, הרי הם

באוב. זה לא בדיוק סיפור אמתי, אבל [זה סיפור] העלו אותו באוב. אמרו לו: אתה רוצה לראות את המדינה שלך? אמר: כן, אני רוצה לראות את המדינה שהייתי שמה, וחדשתי דברים, וחדשתי כללים במתמטיקה וכו' וכו'. טוב, בסדר, בוא תראה איפה כל הפילוסופים והפרופסורים שהיו שם. היה אריסטו, היה אפלטון, היה סוקרטס, היה אוקלידס, היה פיתגורס, כל מיני אנשים. הלכו כולם. שאל: אז מה יש ביוון שלי? נראה לך. הנה בוא תראה נער מוכר מסרקות, אומר: 'מסרק בעשרה גרוש', 'בעשרה גרוש'... והוא רואה את זה ואומר: זה מה שנשאר מיוון? זה מה שנשאר מיוון! כל מי שנלחם נגד התורה יאבד ויכלה, לא ישאר ממנו כלום.

מה יצא מהרפורמים?

ו. מה יצא מהרפורמים? מאה וחמשים שנה נלחמים בתורה, נשאר מהם משהו? היום הם רוצים, נאחזים 'בקרנות המזבח'. אומרים: 'הכותל המערבי שלנו'. לא! הכותל המערבי לא שלכם, לכו תעשו 'הכותל המזרחי' בתל אביב... הכותל המסריח... תשבו שם ותעזבו אותנו. מה לכם ולירושלים? הרי בשנת תר"ח אמרו הרשעים האלה: 'אנחנו לא מתייחסים לירושלים, ירושלים זו סבתא זקנה שצריך לקבור אותה בכבוד!'. הם לא מתייחסים לארץ ישראל. אמרו: גרמניה זו ארץ ישראל שלנו, ברלין זה בית המקדש שלנו. ככה הם כתבו, וככה הם אמרו. ראיתי ספר שנדפס שם בשנת תרפ"ה, כל הברכות בתפילת העמידה, שיש בהם 'מקבץ נדחי עמו ישראל', 'תשכון בתוך ירושלים', "את צמח דוד", הכל מושמט! הם לא מאמינים בזה. ו'הנה באה ונהיתה' (יחזקאל כ"א, ב') על אפם ועל חמתם! גרמניה גירשה אותם, עשתה חורבן ושממה. אחר כך הם הלכו לאמריקה. הם בטוחים שיישארו שם בשקט? לא בטוח. והנה ארץ ישראל פורחת וגדלה וכו'. צריך אדם לדעת - אין דבר כזה לברוח מה. מי יברח? אי אפשר. כתוב (תהלים קל"ט, ז-ט): "אנה אלך מרוחק, ואנה מפניך אברח⁶, אם אסק שמים - איך אסק שמים? היינו קוראים את זה ולא מבינים, אלא אם אקח מטוס ואברח - שם אתה" - אתה מסתכל עלי. "ואציעה שאול הנך" - אם אני אעשה חפירות בקבר, "הנך" - אני רואה אותך שם. "אשא כנפי שחר, אשכנה באחרית ים" - גם אם אני אטוס עם השחר.

יש מי שמנהל את העולם

ז. היה פעם מטוס שנקרא 'קונקורד', (ככה אני חושב, 'קונקורד' או 'קונקורד'). ובמטוס הזה היו יכולים להסתובב בכל העולם בעשרים וארבע שעות. והנה עשו טיסת בכורה, והעשירים הגדולים שיזכו לטוס בטיסה הזאת, בתוך עשרים וארבע שעות יסתובבו בכל העולם. והם ישלמו מחיר גבוה מאד כי זו טיסת בכורה של השקת המטוס הזה. והנה באמצע הדרך התפוצץ הכל, הלכו כולם, "וירדו חיים שאולה" (במדבר ט"ז, ז). כשאדם מתגאה יותר מדאי, יש גבול. אל תתגאה! היה גם כן ספינת 'טיטאניק', אמרו: נעשה ספינה כזאת, ששום מכה לא יקרה לה. לא קרחון ולא בטיך, לא סערה ולא שום דבר. ובהפלגה הראשונה שלה נפלה, ואלף שבע מאות איש "ירדו חיים שאולה". ביום הראשון שרו ושרו ושרו, ובערב התחילו לקונן. מה קרה? בא קרחון אחד והתנגש באניה, והמים נכנסים. אמרו: זה העונש של אנשים שרוצים לעשות כמו דור הפלגה. כל אלה שנלחמים נחכה להם, יום אחד יעופו מהעולם. אם יחזרו בתשובה או לא יחזרו, אני לא יודע, זה תלוי בהם, לא תלוי בי. אם יחזרו - בסדר, ואם לא יחזרו - ה' ירחם עליהם. אדם צריך להאמין שיש מי שמנהל את העולם.

זה נס?!

ח. כאשר בנו את המדינה הזאת, אמרו: אנחנו לא צריכים שום דבר. צריכים רק לזרוק את השלחן ערוך והטלית והתפלין לים [רחמנא ליצלן]! ככה כתב אחד המשוררים שלהם, אמר: מה, נלך לארץ ישראל עם כל ההלכות? לא, כל מי שיש לו טלית ותפלין יקח אותם אתו, ובאמצע הדרך יזרוק אותם לים. ואת השולחן ערוך גם כן יזרוק לים. אבל לא עזר להם כלום, היהדות

ראו איזה סרט יפה... אבל שום דבר, פנים כבויות. אין בהם טיפת שמחה. ואני קורא יביע אומר ואני מלא שמחה. למה? מה יש ביביע אומר? שאתה לא צריך לפתוח ספרים אחרים, לפתוח מקור ככה וככה. יש חכמים שכותבים כל דבר בקיצור: "כתב מרן זה לשונו וכן וכו', וכתב הרמ"א והוא הדין וכו', וכתב באר היטב וכו'" כמה וכו'!... צריך לקחת את כל הספרים. ואני נמצא שם במטה. מה אני אעשה? אבל יביע אומר מביא לך את הכל מושלם. תענוג היה לקרוא בו. [ושם בבית לוינשטיין ראיתי את ספרי הרב להמן].

6. "אנא" הראשונה מלרע. למה? כי יש אחריה אל"ף. יש אחריה אל"ף היא מלרע, כמו "אנה אנחנו עולים" בפרשת דברים (דברים א', כ"ח). "אנה" - מלעיל - מפניך אברח⁶.

דברי התורה בעלון יהיו לרפואת מרת שולמית ברכה טובה תחיל בת הרבנית אסתר (חיה) לויזה ע"ה.

יצחק, חזר וחפרן. אם אתה נוסע מגרר, ואתה הולך למקום אחר, למה תחפור? בשביל מי חפר? **בשביל כל בן אדם שנברא בצלם שיוכל לשתות מהבארות!**

"ב(א)רות, ב(א)רת נשברים אשר לא יכילו המים"

יא. עכשיו יש לו מקום חדש, הגיע לנחל גרר. "ויחפרו עבדי יצחק בנחל" (שם פסוק י"ט). מה זה בנחל? בנחל שאמרנו - נחל גרר, ומצאו שם "באר מים חיים" (שם). זה ההבדל בין באר ובין בור. 'באר' פירושו מעיין מים חיים נובעים, ו'בור' זה משהו אחר, פירושו שירותים שם גשמים בימי החורף, מתמלאים הבורות מהגשמים, ובקיץ לוקחים ולוקחים מהם עד שהבור מתייבש. לכן כתוב: "שתים רעות עשה עמי, אותי עזבו מקור מים חיים, לחצוב להם בארות, בארת נשברים אשר לא יכילו המים" (ירמיה ב', י"ג). כתוב 'בארות', ולמה קוראים 'בורות' כשהאלף נחה? כי אם אתה אומר 'בארות', אז מה הם עזבו? עזבו 'באר מים חיים' וחפרו גם כן אותו דבר - באר מים חיים. הם עזבו מקור, וחפרו מעיין, אז מה הם עשו? אלא הם חפרו 'בורות'. היה להם מעיין, עזבו את המעיין ואמרו: בוא נעשה בורות שמתמלאים ממי גשמים. זו הרעה הראשונה. והרעה השנייה, שהבורות האלה הם נשברים, הם לא יכילו את המים. הגשם יורד ונבלע באדמה. אז זה "תרתי לרעותא". זה פירוש הפסוק.⁹

"אל נא תהי מריבה"

יב. "ויריבו רועי גרר עם רועי יצחק לאמר לנו המים" (בראשית כ"ו, כ'). המים האלה שלנו, לא די לכם מקודם? לא, אנחנו במקום חדש, וגם שמה אנחנו רבים. אז הוא אמר: טוב, נעזוב אותם, לא נריב אתם. יצחק אבינו לא אהב מריבות, כמו אברהם אבינו - "אל נא תהי מריבה ביני ובינך, ובין רועי ובין רועיך כי אנשים אחים אנחנו" (שם י"ג, ח). אפילו שהם גוים, בשביל מה לריב אתם? יש לו עובדים רבים, פועלים וכו', כדאי לא לריב. קרא לבאר הזה 'עשק' והלך משם. כשרוצים לדבר על זה, אומרים 'זה באר עשק'!¹⁰ [הוקשה למרן צ"ל למה קרא לבאר זו בשם, אם אינו משתמש בה? וביאר שאם היו מדברים עליה או מזכירים אותה, כך היו קוראים לה]. "ויחפרו באר אחרת, ויריבו גם עליה" (בראשית כ"ו, כ"א) גם שמה, וקרא לה שטנה. העתיק משם את מקומו, עזב אותם קצת רחוק, חפר באר שלישית וקרא לה רחובות, אמר: עכשיו אין כאן מריבות, "ולא רבו עליה, ויקרא שמה רחובות" (שם פסוק כ"ב). לא מיד, אלא אחרי שראה שהם עזבו אותו, קרא לה שם. "כי עתה הרחיב ה' לנו ופרינו בארץ" (שם). וזה רמז על הגלויות שלנו. גלות ראשונה 'עשק', גלות שנייה 'שטנה' שנמשכת כמעט אלפיים שנה, ואחר כך פעם שלישית בית המקדש יבנה, "ויקרא שמה רחובות". שלא יחנקו אותנו אובמה ואלף כמותו, כאן לא לבנות, וכאן הקפאה. כל מי שאומר הקפאה, יקפאו אותו מן השמים... יעשו ממנו אנדרטה! אתה חונק את עם ישראל? ה' ירחם. כל מי שעושה רע לישראל - מקבל. "קודש ישראל לה" ראשית תבואתה, כל אוכליו יאשמו רעה תבוא אליהם" (ירמיה ב', ג').

זה בזכות אבותינו שדרכו במקום

יג. "ויעל משם באר שבע" (שם פסוק כ"ג). בסוף עזב את כל המקום הזה ועבר לבאר שבע. בבאר שבע יש בה היום ישיבות, וכל זה בזכות שאבותינו דרכו בבאר שבע. אלה שבנו את ארץ ישראל חשבו שיעשו אותה מדינה חילונית לגמרי. באילת כל התועבות נעשות בה, והנה יש אנשים חוזרים בתשובה באילת! יש תלמודי תורה והרבה דברים, בזכות מי? חושבים שזה בזכות הרבנים שנמצאים שם. נכון, הרבנים עשו, אבל יש עוד סיבה. (הרבנים הצליחו בארץ ישראל לעשות המון בעלי תשובה, מה שלא הצליחו בכל המקומות בעולם). כי באילת דרך משה רבנו! הוא דרך שם כמו שכתוב: "ונעבור מאת אחינו בני עשוי היושבים בשעיר, מדרך הערבה מאילת ומעציון גבר" (דברים ב', ח). ובבאר שבע גם כן היו בה אברהם אבינו ויצחק אבינו ויעקב אבינו, לכן המקום הזה הוא קדוש!¹¹

9. [שאלה מהקהל: אז למה כתוב בכתבי 'בארות' ו'ענה מרן צ"ל]: הרבה פעמים כתוב משהו, והניקוד הוא אחרת. הניקוד יותר מתאים לפשט, ולכתיבה יש סיבה שלא נדע. הרבה פעמים זה ככה. כל פעם שתמצא ניקוד שלא מתאים כל כך לקריאה, תתבונן ותמצא טעם. לא נוכל לדעת כל דבר, למה יש לנו קרי וכתבי בתנ"ך? יש דברים. [ועיין בחומש בית נאמן ח"ב בסופו בקונטרס עניינים שונים ערך 'כתיב וקרי'].
10. יש חכם אחד לפני שלוש מאות שנה שכתב ספר שאלות ותשובות, וקרא לו "באר עשק", אחר כך התברר שיש עליו הרבה קושיות. אז הרב עובדיה (שיחיה) כותב (שו"ת 'יבי"א ח"א ח"ד ס' י"א אות כ"ד): "הכי קרא שמו עשק כי התעשקו עמו"... תמיד חולקים עליו [ראה ס' מגדולי ישראל ח"ד בשם מרן רבנו איש מצליח צ"ל].
11. היה מעשה לפני ששים-שבעים שנה, היה יהודי אחד מהמשכילים שהיה ככה "פוסח על שתי הסעיפים" (ע"פ מלכים-א' ח"י, כ"א). קראו לו 'שמואל יוסף ענגון'. התמונה שלו מתנוססת על השטר של החמשים שקל [בזמנו] עם כיפה גדולה. בתחלה הוא לא היה עם

החרדית היתה כמה מעטים, כמה אנשים. עד שהחזון איש התבטא בשבת של פסח הראשון [אחרי קום המדינה] בתש"ט, ואמר: נס שמותר לנו לאפות מצות כשרות לפסח! מה הנס? אמר: חשבתי שגם זה לא יתנו לנו. והיום לא רק שנותנים מצות כשרות, אלא קיבוצים רחוקים מן הדת, בשביל לשווק את הסחורה שלהם, צריכים להביא משגיח דוקא מהמחמירים ביותר, כדי שיכתבו שזה בהשגחת הבד"ץ. אם זה לא בהשגחת הבד"ץ, אלא בהשגחת הבג"ץ, מי יקנה את זה? רק אדם שהשם שלו המן - ג'מטריא בג"ץ - יקנה את זה... בסדר. אבל כאשר אתם אוכלים דבר שהוא כשר לכולי עלמא, זה יותר טוב. בשמחה רבה אנשים אוכלים. לכן צריכים לדעת, כמה שיברבר ליברמן ואחרים, כולם הבל וריק. בסופו של דבר "יבושו ויבהלו עדי עד ויחפרו ויאבדו, וידעו כי אתה שמך ה' לבדך עליון על כל הארץ" (תהלים פ"ג, ח"י-ט). ברוך ה' לעולם אמן ואמן.

למה ה' ברא את הקנאה?

ט. ⁷ ויגדל האיש, וילך הלוח וגדל עד כי גדל מאד" (בראשית כ"ו, י"ג). היתה לו הצלחה לא טבעית. גדל וגדל בעושר ובנכסים, בצאן ובקר, ו'עבדה רבה'. מה זה 'עבדה רבה'? פעילות רבה, לא עבודה ממש. אם כך, אז הוא היה עובד מהבוקר עד הערב. לא, 'עבדה' הכוונה הרבה פעילות. ומה עשו הפלשתים? "ויקנאו אותו פלשתים" (שם פסוק י"ד). כל פעם שאדם גדל, יש קנאה, אין לזה הסבר. ככה מוטבע בלב האדם. למה ה' ברא את הקנאה? כי לולי זאת אף אחד לא משתדל להתקדם בשום דבר. לא בלימוד, לא בחכמה, ולא במעשים טובים. כל ההמצאות שיש בעולם באו מהקנאה, אחד מקנא בשני. לפני אלף ומאתים שנה בערך הערבים היו פקחים וחכמים מאד. כל ספרי הפילוסופיה שהיו פעם ביוונית, היו מתרגמים אותם לערבית, והנוצרים היו בחושך. חיים בהבלים, קנאת הדת, מלחמות הדת, עושים צרות לישראל. מסעי הצלב הראשון והשני והשלישי. ואצל הערבים אדרבא, פיתחו את החכמה. ובימי אחד - שמו אהרן ראשיד, הוא היה 'כליף' - המציאו את השעון. והשעון אז היה חידוש גדול - 'שעון-חול'. הגיע השעון הזה למדינות אירופה, ואמרו: מה זה? אנחנו מפגרים, אנחנו לא יודעים כלום. התחילו לקנא, זה עושה ככה וזה עושה ככה. אבל היום הגיעה הקנאה לממדים של משוגעים.⁸ טבע של בני אדם ככה. מה הם עשו? מהקנאה הזאת השתמשו בה לרעה, כמו כל המדות שבאדם. כל המדות נבראו לטובה, אבל אנשים משתמשים בהם לרעה.

למה חזר וחפר? בשביל מי?

י. אז הפלשתים התקנאו בו, וכל הבארות אשר חפרו עבדי אבינו, בימי אברהם אבינו סתמום פלשתים" (שם פסוק ט"ז). לא 'סתמום', אלא 'סתמום' בדגש. ומה ההבדל? 'סתמום' משמע שהניחו עליהם כיסוי, אבל לא ככה היה, אלא 'סתמום' - הפכו אותם לדברים סתומים לגמרי, מלאו אותם עפר שאי אפשר לגלות אותם. יש באר - מעיין מלמטה, אבל הכל מכוסה. ולא די להם הדבר הזה, אלא עדיין הם מקנאים ביצחק. אמרו לו: "לך מעמנו, כי עצמת ממנו מאד" (שם פסוק ט"ז). אדרבא, אם 'עצמת ממנו' למה ילך? הוא משלם לכם מסים, משלם לכם ארנוניות, מס ערך מוסף, ומס ערך שחרית... מה אכפת לכם? אלא הם אמרו לו 'עצמת - ממנו', כל העצמה שלך באה מאתנו... לא עשית כלום. אז לך מפנה. מה יעשה? המלך אומר לו ככה, אז הוא הלך. חנה "בנחל גרר וישב שם" (שם פסוק י"ז). אבל לפני שהלך לשם, חזר יצחק וחפר את בארות המים אשר חפרו עבדי אבינו, וסתמו אותם פלשתים. בכל זאת זכר לאבא הוא הלך וחפר אותם, וקרא להם שמות "כשמות אשר קרא להם אבינו" (שם פסוק ח"). אם כן כמה בארות חפר? הפסוק לא אמר כמה. אבל הראלנ"ח - רבי אליהו בן חיים, יש לו ספר, לא ראיתי אותו, אבל ככה אומרים בשמו - אמר: למעלה (שם פסוק ט"ז) כתוב "וכל הבארות", "כל" זה שלש (תוס' בכתובות דף ח' רע"א ד"ה) שהכל, מרן בכס"מ הלכות יסודי התורה פ"ו ה"ט ד"ה כל מלכיא. ועוד), אז שלש בארות הוא חפר, כדי שיהיה לכל אחד ואחד לשתות. מה אכפת לי מהם, הם קנאו בי ועברתי משם למקום אחר? אבל יש שם בארות ומעיינות, יש שם איזה גוי פלשתי וצמא למים, ימצא בארות, ויברך את מי שחפר את הבאר. אז יברך את אברהם ויברך את יצחק. אחרת למה אתה חופר? הרי רש"י אומר: מקודם שנסע

7. דרשה זו נמסרה ע"י מרן רבנו הגדול זצ"ל הכ"מ ביום רביעי כ"ו במרחשון התשע"א בבית מדרשו "אהבת התורה - איש מצליח, בין מנחה לערבית. המערכת.
8. עשו את כל הטכנולוגיה להחריב את העולם. זה מה שנאמר בתורה "והוא יהיה פרא אדם" (בראשית ט"ז, י"ב). אין מה לעשות, הם פראי אדם. לוקחים את הידע, ומשתמשים בו כדי להרוס, כדי להחריב, כדי למגר. אנשים יושבים שלווים, ופתאום פצצה נפלה עליהם! ככה זה. לכן התורה אמרה עליהם "פרא אדם". אומר החפץ חיים, כל תואר שאמרה נותן להם תקדים לו פרא, 'פרופסור' - פרא פרופסור, "ד"ר חשב" - פרא ד"ר, 'דאיס' - פרא ראיס...

זה לא מזל ולא מקום אלא סייעתא דשמיא

יד. "וירא אליו ה' בלילה ההוא" (בראשית כ"ו, כ"ד), אמר לו: אל תירא כי אתך אני. אתה מתנווד, פעם בגרר, אחר כך נחל גרר, אחר כך ברחובות, אחר כך באר שבע. הברכה עודנה קיימת. אמרתי בילדותי חידוש - וזה מהחידושים הראשונים שחידשתי בחיי (כסלו תש"ג) - למה כאן חזר לו את הברכה? הרי כתוב למעלה (בתחילת הפרק): "ואהיה עמך ואברכך... והקימותי את השבועה... והרביתי את זרעך" (שם פסוקים ג'-ד). וגם פה אותו דבר: "וברכתך והרביתי את זרעך". למה בירך אותו עוד הפעם? מה התחדש כאן? אלא לפעמים הברכה באה מכח המקום, המקום הזה מבורך. כשאתה עוזב את המקום, "משנה מקום משנה מזל" (עיין ר"ה דף ט"ז ע"ב). אמר לו הקב"ה: זה לא מזל, אני אלוקי אברהם אביך, בכל מקום אני אתך. "אל תירא כי אתך אנכי". הייתי אתך בנחל גרר, הייתי אתך בגרר, בכל מקום, וגם עכשיו בבאר שבע אני אתך. איך אמר דוד המלך? "ואני תמיד עמך **אחזת ביד ימיני**" (תהלים ע"ג, כ"ג). הקב"ה תופס את האדם ביד ימינו. מה זה "ביד ימינו"? תופס אותו בחסד. יד ימין זה חסד. אז ממילא איפה שילך, הקב"ה אתו. **זה מזל? זה מקום? זה שטויות והבלים! הכל סייעתא דשמיא.** לכן המלה '**אחזת**' עולה 416. מה זה 416? 16 פעם שם הו"ה העולה אותו דבר. ארבע הו"ה זה 104. 104 כפול 4 זה 416. ו'**אחזת**' גם כן 416. (ביד זה 16, רמז לט"ז פעם שם הו"ה), **ימיני** גימטריא 120. **עד מאה ועשרים, הקב"ה אוהב את האדם ואוחז בידו.**

איפה שהולך הברכה הולכת עמו

טו. בנה שם מזבח וקרא בשם ה'. "יכרו שם עבדי יצחק באר", חפרו באר ועדיין לא ידעו אם יש בה מים או אין בה מים, לא ידעו. ובינתיים אבימלך הבין, הוא חשב ש"עצמת ממנו" - אנחנו גרמנו לכל העושר הזה. אבל הוא ראה שזה לא ככה, אלא איפה שהולך יצחק, הברכה הולכת אתו. אז בא אליו הוא ואחוזת

כיפה, אלא הוא היה משהו אחר, כמו כל המשכילים של דורו. אולי למד בישיבה וזהו. אבל פעם אחת הוא החליט לעלות לארץ ישראל, ובדרך עבר במצרים. ובמצרים יש בית כנסת על שם הרמב"ם, אמר: או, הרמב"ם זה 'שלנו', הרמב"ם ידע פילוסופיה, אסטרונומיה, ומדע, וגם תורה... בשבילם התורה זה משהו שני, הם לא הבינו שהרמב"ם **כתב הפוך, כתב** (שו"ת פאר הדור סי' מ"א): **כל מה שלמדתי מדעים, זה רק בשביל התורה.** כולם "לרקחות ולטבחות ולאופות" (ע"פ שמואל-א' ח', י"ג). אבל הם אומרים: לא דוקא, הרמב"ם היה איש מדע וגם איש הלכה... טוב, הלך להתפלל שם מנחה וערבית, אחר כך חזר לבית המלון שלו, רצה להוריד את הכיפה ולאכול כמו גוי. אמר: איך אני עושה דבר כזה? דרכתי באדמה שדרך בה הרמב"ם לפני **שמונה מאות שנה, ואני אעשה דבר כזה?** וגמרנו, לא הוריד את הכיפה. ומאז נשארה הכיפה כל ימי חיינו על ראשו. (ראיתי כתוב כשהוא גר בתלפיות כתב על הדלת שלו: **פה גר יהודי שומר שבת, אנא אל תפריעו לו את מנוחת השבת.** וכיון שהוא "זכה" לקחת פרס נובל, כל הנהגים החילוניים היו מתחשבים בו. אמרו: "זה אדם מיוחד". לא זכה בפרס נובל לא ביאליק, ולא טשרניחובסקי, ולא כל הגיהנם ובאר שחת, ופרה אדומה ועגלה ערופה... רק הוא זכה. לכן לא היו עוברים שם בשבת. **אדם יכול לעשות קידוש ה', אפילו במעשים קטנים מאוד.** אותו דבר באר שבע, היו שם אבותינו הקדושים. אז הרבה יהודים בבאר שבע לומדים, אמנם עדיין לא הגיעו כולם להיות כמו שצריך, אבל לאט לאט.

בְּתִיל תְּכֵלֶת, מצוות ציצית בשלמות!

הגאון רבי חיים יוסף דוד וייס שליט"א
אב"ד אנטוורפן בעל ספרות ויצן דוד

"בנידון התכלת בזמנינו, דלפי הנראה התכלת הוא אמיתי..."

עדיין מושתק? חקקו לכם קנה ראש סמסטר ממשלתי!
ק. חגית - ק. קליט סלומה

0799-1000-65

זוכרים - זמן - זיכרון - זכר

מרעהו. הפירוש הנכון שחבירו של אבימלך נקרא "אחוזת". אחוזת שם דבר. יש מסרה אומרת "לית שום בר נש" [כלומר אין עוד אדם בשם הזה מלבדו]. זה שם בן אדם, אז אבימלך ואחוזת ופיכול הלכו אליו. (אבל רש"י פירש אחרת. [ועיין בחומש בית נאמן כאן]). אמר להם יצחק: מה אתם רוצים ממני? שנאתם אותי, גירשתם אותי. אמרו לו: לא, "ראו ראינו כי היה ה' עמך, ונאמר תהי נא אלה" - נעשה עכשיו שבועה שהבנים שלך והבנים שלנו אף אחד לא יפגע בשני. **"אם תעשה עמנו רעה כאשר לא נגענוך, וכאשר עשינו עמך רק טוב" -** גירשנו אותך בשלום. משהו אחר עושה יותר גרוע. איך גירשו יהודים מספרד ומכל מקום? לוקחים להם את הכסף, ומגרשים אותם בלי כלום. אבל אנחנו שילחנו אותך בשלום. נכון שגירשנו אותך, טעינו, אבל כל כסף המקנה והצאן, הכל לקחת. **"אתה עתה ברוך ה'".** יש פה רמז לארבע עולמות "עשיה יצירה בריאה אצילות" - סימנם אבי"ע - אצילות, בריאה, יצירה, עשיה. גם בתפלה הם כתובים. וזה ראשי תיבות "אתה עתה ברוך ה'". בתפלות שלך אתה מתחיל מהעשיה, ומגיע עד האצילות. טוב, **"ויעש להם משתה ויאכלו וישתו... וישבעו איש לאחיו"** (שם פסוקים ל"א). שילח אותם יצחק, הלכו, גמרנו.

"ויקרא אותה שבעה" מדוע?

טז. "ויהי ביום ההוא ויבוא עבדי יצחק" סיפרו לו שבבאר מצאנו מים, כשחפרנו לא היה כלום, באר שבע יבשה, ארץ הנגב מנוגבת. אמרו: לא, יש מים. שמח יצחק אבינו וקרא לה "שבעה. על כן שם העיר באר שבע עד היום הזה" (שם פסוק ל"ג). למה קרא לה שבעה? הפסוק לא אומר. למעלה באר 'עשק' ידענו,

לקרית
את גזר הדין!

פדיון נפש

היות נפשי חקלה כי אדם תתקן חקוליו בידו
אלא שחלם את חקוליו ולקח את נפשו
אבימלך בריהו נוצח
כה פדיון נפשו...

בע"ה מידי יום עורכים פדיון נפש המסוגל לישועות על פי הסדר שתיקן מרן החיד"א ע"י רבני הישיבה שליט"א

פדיון נפש כללי 52 ש"ח לשם **פדיון נפש פרטי 160 ש"ח לשם**

08-6727523 למסירת שמות התקשור:

בתאום עם המוקד בבב"ה
רחוב זלמן שזר 24 / 052-537692
רחוב הרטום 054-8803203

דו"שים עוד וצעים למכירת הספרים

מוקדי מכירת ספרי מכון אורח צדיקים ברחבי הארץ:

מוקד מרכזי מושב ברכיה מוסדות "חכמת רחמים" 08-6727523 / 9105* שלוחה 6

תחנות	יחסיים	קריית נתן	כאר שבע	חול אביב
הרב יעקב חזק • הספריה הספרדית רח' הרב שמואל כהן • נבעת שאלו רח' קהתי	052-767-9513 • 052-3265-537	08-6750841 • תחנת תורה	050-4122763 • מחשבה סהורה	בתאום עם המוקד בבב"ה
050-420-4217 • 054-844-9466			ישיבת "כסא רחמים" רח' עזריאל 24	רחוב זלמן שזר 24 • 052-537692
			רחוב הרטום 054-8803203	

'שטנה' ידענו, 'רחובות' ידענו, אבל למה כאן קרא לה שבעה? אז אומר הגאון רבי אליהו בן חיים (זה חכם בן דורו של מרן, יש לו חידושים על התורה, אומרים שהם מתוקים מאד, ישרים פשוטים ואמתיים, ומביאים בשמו את החידוש הזה), בתחילה כל הבארות שחפר אברהם אבינו סתמום פלשתים, ויצחק חפר אותם עוד פעם. "כל" זה שלש, אחר כך עשק, שטנה, ורחובות, זה עוד שלש. וזאת האחרונה זאת השביעית, לכן קרא אותה שבעה. הפסוק לא צריך להגיד את הטעם, כי זה ידוע. זו הבאר השביעית, לכן קוראים לעיר באר שבע [אך עיין בחומש 'בית נאמן' מש"כ והעיר בזה מרן רבנו הגדול זצ"ל]. ולכאורה הרי כבר כתוב

למעלה אצל אברהם אבינו (בראשית כ"א, ל"א) "על כן קרא למקום ההוא באר שבע כי שם נשבעו שניהם". אבל זה לא קושיא, בתחילה קראו לה באר שבע זמנית, נשכח השם, ובימי יצחק חזרו וחזקו את השם. מאז שקרא אברהם אבינו את העיר באר שבע עברו לפחות חמשים שנה (יצחק כבר נולד), קראו שם למקום, והמקום כבר נשכח, לכן כאן עוד פעם חזקו את השם. "עד היום הזה" - עד היום הזה יש לנו עיר בארץ ישראל שקוראים לה באר שבע. ברוך ה' לעולם אמן ואמן.

מתוך שיחותיו ודרשותיו של מורנו ראש המוסדות
הגאון הגדול רבי חננאל כהן שליט"א
ראש ישיבת 'לבנימין אמר' ברכיה

שיעור בהלכות חנוכה מאת מורנו הגאון הרב חננאל כהן שליט"א

תשובה בזכות חנוכה | דין הרואה נרות חנוכה | ברכת ההדלקה בבית הכנסת | ברכת שהחיינו למי שלא ברך ביום הראשון | דין אדם הנמצא בכפר של גויים | דין שומע כעונה | אדם שמשפחתו בארץ ישראל והוא בחו"ל | דין בחורי ישיבות וחיילים | תנאי בברכת הלבנה ובקריאת שמע.

מסיבת חנוכה תמימה

יש חכם אחד ה"ו שחזר בתשובה לפני הרבה שנים, אבל תקופה גדולה אחר שחזר, אחותו הגדולה עדיין לא חזרה בתשובה. כשהיו נפגשים באזכרות או בשמחות שלו, היה שואל אותה לשלומה, אבל היא היתה אומרת לו **שלא ידבר איתה על יהדות ועל תורה**. היא לא רוצה לשמוע. עברו כמה שנים, עד ששנה אחת חשב: עד מתי היא לא רוצה לשמוע כלום על יהדות? הילדים שלה גדלים בדרך לא טובה, חבלי חשב, ועלה לו רעיון. התקשר לאחותו ואמר לה: "תשמעי, אנחנו כמעט ולא מתארים, הילדים לא מכירים את בני הדודים, עוד מעט מגיע חג חנוכה, תבואי אצלנו לבית לבני ברק ונעשה מסיבת חנוכה יחד, מה את אומרת?". אמרה לו: "אין לי בעיה, אבל בלי דברי תורה!". אמר לה: "אין בעיה, בלי דברי תורה, נדליק את החנוכיה, נשיר שירי חנוכה ונאכל סופגניות, את מוכנה?". היא חשבה, ולאחר מספר ימים השיבה בחיוב. הגיע חג החנוכה, באה עם הילדים, שיחקו יחד, הכירו ונהנו. הגיע הרב מהתפלה, החנוכיה מוכנה, ברך בקול והדליק. לאחר שהדליק ושרו מעט שירי חנוכה, אמר לאחותו: "שמעתי שכדאי להסתכל על האור של הנרות, הפסיכולוגים אומרים שזה מאד מרגיע, זה טוב לעצבים לשוב הדעת...". שמעה לדבריו, חצי שעה הסתכלה על הנרות, ולאחר מכן נפרדו לחיים ולשלום.

נרות משיבים

לאחר שבועיים הרב מקבל שיחת טלפון, מרים את השפופרת והוא שומע מישהו שצועק עליו צעקות... לא הבין מה קורה, מי צועק עליו. לאחר כמה שניות של צעקות, הוא הבין שזה גיסו שצועק, בעלה של אחותו. אמר הגיס: "מה עשית לאשתי? לקלקלת אותה! היא רוצה ללכת לסמינר של ערכים! היא רוצה לחזור בתשובה! אתה הבטחת לא לדבר איתה, מה עשית!". התנצל הרב: "מחילה, לא דברתי איתה מילה אחת של דברי תורה!". לבסוף בחסדי

ה' הם הלכו לסמינר, עד שגם אחותו חזרה בתשובה והיום היא כבר מחזירה אחרות בתשובה. ראו מה כח הנרות, להסתכל באור שלהם. "כי נר מצוה ותורה אור" (משלי י', כ"ג). האור הוא דבר רוחני, אי אפשר לממש אותו, אי אפשר לגעת בו, לכן ההסתכלות מועילה הרבה לקדושת הנשמה. אמנם אין חובה לשבת לידי הנרות, אבל זה דבר גדול **לשבת ליד הנרות ולהסתכל בהם**, לספר לילדים על הנסים והנפלאות שהקב"ה עשה לאבותינו בימים ההם בזמן הזה.

דינא דגמרא בברכות נרות חנוכה

מובא בגמרא (שבת דף כ"ג ע"א): אמר רב יהודה, יום ראשון הרואה מברך שתיים ומדליק מברך שלוש, מכאן ואילך מדליק מברך שתיים ורואה מברך אחת. כלומר מי שמדליק נרות חנוכה בלילה הראשון מברך שלוש ברכות: "להדליק", "שעשה נסים" ו"שהחיינו". ובשאר הלילות מברך שתי ברכות: להדליק ושעשה נסים. לעומתו, הרואה נרות חנוכה מברך בלילה הראשון שתי ברכות שעשה נסים ושהחיינו, ובשאר הלילות מברך רק שעשה נסים.

איזהו הרואה?

אם כן העובר ברחובה של עיר ורואה נרות חנוכה מאחד הבתים, צריך לברך שתי ברכות. במה מדובר? אפילו אם הדליקו על הרואה בביתו? אפילו אם הוא עצמו הדליק כבר? הרשב"א פוסק (שבת דף כ"ג ע"א), שהרואה נרות חנוכה מברך עליהם, **דוקא אם מתקיימים שלושה תנאים: שהוא לא הדליק נרות חנוכה, שלא הדליקו עליו בבית, ושהוא גם לא עתיד להדליק**. והרשב"א הוא לא יחיד בדבר, יש כמה וכמה ראשונים שסוברים כמוהו - הסמ"ג (עשין מדברי סופרים ח'), העיטור (הלכות חנוכה דף קי"ז ע"ג), הרד"א (סדר תפלות חנוכה), הרב צדה לדרך (מאמר ד' כלל ז' פ"ג) ועוד ראשונים, וכן פסק מרן (ש"ע או"ח סי' תרע"ו ס"ג). לעומתם דעת הרמב"ם (פ"ג מהלכות חנוכה ה"ד, וכמ"ש שם

ה"ה), תוס' רי"ד (שבת דף כ"ג ע"א), המאירי (שם), שבולי הלקט (סי' קפ"ה) ועוד ראשונים, **שצריך רק שני תנאים, שהאדם לא הדליק או היה בבית בשעת ההדלקה, וגם לא עתיד להדליק**. כך שאם מדליקים עליו בביתו ואיננו שם, יכול לברך על ראיית נרות חנוכה. הרב "בית חדש" (סי' תרע"ו) תמה על סברא זו, איך אפשר שהוא לא היה בביתו בשעת ההדלקה ולא יברך בברכות הראיה? נכון, הוא פטור מהדלקה, אבל מי פטר את גופו מברכות "שעשה נסים" ו"שהחיינו"? הרי אדם לא יכול לברך שהחיינו ולפטור את חברו אם הוא לא נמצא על ידו? על כן פוסק הב"ח כמו הראשונים שסוברים שאפילו שהדליקו עליו בבית הוא לא נפטור מברכת שעשה נסים ומברכת שהחיינו, ולכן צריך לברך בעצמו בראייתו.

נראה שיסוד המחלוקת הוא, האם ברכות "שעשה נסים" ו"שהחיינו" הן על ההדלקה עצמה כמו ברכת "להדליק", או שהן חובה על האדם עצמו ורק הסמיכו אותן להדלקת הנרות. לדעת הרמב"ם וסיעתו הברכות הללו הן חובת האדם, לכן הרואה נרות חנוכה - אפילו הדליקו עליו בביתו - מברך בלילה הראשון שהחיינו ושעשה נסים על ראיית הנרות, כיון שנפטור רק מההדלקה וברכתו ולא מהברכות הללו. ולדעת הרשב"א וסיעתו כל הברכות הן על ההדלקה, וכיון שיצא ידי חובה בהדלקה שהדליקו בביתו, ממילא אינו יכול לברך ברכות אלו שתוקנו על ההדלקה עצמה. ורק אם לא הדליקו עליו בביתו ולא עתיד להדליק, אז תיקנו חז"ל כשרואה נרות חנוכה מברך שעשה נסים ושהחיינו, משום פרסומי ניסא. וכן עיקר וכמו שפסק מרן בשלחן ערוך. (ועוד עיין בחזון עובדיה חנוכה עמוד קא, ובשו"ת תפלה למשה ח"ב סי' נ"ב וח"ד סי' נ"ה).

אם יכול לברך פעמיים

יש כמה הלכות שיוצאות מהמחלוקת הזו. ההלכה הראשונה היא מה שהזכרנו, דינו של הרואה נרות חנוכה והדליקו עליו בביתו. ויש עוד הלכה שיוצאת

גויים, הוא המאירי. הוא אמר את זה בשם יש אומרים (שבת דף כ"ג ע"א), ולאחר שהביא את הדין כתב: "ואין הדברים נראים". כיון שהדליקו עליו בבית, פטרו אותו, **איך ידליק נרות חנוכה ויברך על ההדלקה?** לפי זה המאירי חולק ואוסר לברך ולהדליק, ואם כן יש בדין הזה מחלוקת ראשונים, ולכן מספק לא יברך. אבל אפשר לומר שהמאירי חולק על הדין הזה מסיבה אחרת. למאירי (שם) יש דעה מחודשת בענין ברכת שהחיינו של חנוכה, והוא סובר שתקנו את ברכת שהחיינו בחנוכה על עצם היום כמו בשאר החגים, לא על הדלקת נר חנוכה, רק שתקנו אותה על סדר ההדלקה שהיא המצוה של חנוכה. אבל אם אדם נמצא במקום שאין לו נרות והוא לא רואה נרות חנוכה, לדעתו הוא עדיין צריך לברך שהחיינו **על עצם חג החנוכה**. כך דעתו של המאירי גם על ברכת שעשה נסים [ומה שכתב המאירי במסכת מגילה (דף ד' ע"א) שלענין פורים אין לברך על היום כלל, יש חילוק בין חנוכה לפורים, וכמו שכתב מו"ר הגר"מ לוי זצ"ל בברכת ה' ח"ד (עמ' עו), וכמ"ש בסה"ק מגדל חננאל בזיו התורה (סי' י' אות ב')]. אם כן, יוצא שגם אם אדם נמצא בכפר של גויים הוא יכול לברך אותן, ואת ברכת ההדלקה אשתו מברכת בביתו. עם זאת, רוב הראשונים לא סוברים כהמאירי, כך שאם אדם עובר ברחוב או נמצא בכפר של גויים ולא רואה נרות חנוכה, אינו יכול לברך שום ברכה בלי ראייה או הדלקת הנרות. לא תיקנו חכמים ברכת שהחיינו על החגים שהם מדרבנן כמו חנוכה ופורים. וממילא כיון שאינו יכול לברך שעשה נסים ושהחיינו, אין לו פרסום הנס, ולכן רצה הרב אורחות חיים לומר שמדליק בכפר של הגויים ומברך.

ספק סב"ל...

על כל פנים, הדין הזה נתון במחלוקת. מורנו הגאון הרב **משה לוי זצ"ל** כתב בספרו שו"ת תפלה למשה (ח"ב סי' נ"ב אות ד'), שלא יברך מדין ספק ברכות להקל. הוא הביא שם את דברי הגאון מוילנא והרב פרי חדש ועוד פוסקים שהורו שלא לברך, וכן מהמאירי לכאורה מפורש שלא לברך, לכן הרב אמר ספק ברכות להקל. אבל אם יש מקום שנהגו לברך, יש להם על מה שיסמכו. לעומתם, מרן רבנו **עובדיה יוסף זצ"ל** פסק (חזון עובדיה חנוכה עמוד קנח) שידליק ויברך, ולא חשש בזה לספק ברכות להקל. וכן פסק הרב **חכמת שלמה**, ומכל מקום סיים שטוב שאדם זה יכוון שלא לצאת בהדלקת אשתו. וכוונתו שאז יש לצרף לנידון זה גם את סברת הרב תרומת הדשן שאז מתחייב להדליק בברכה, אע"ג שמרן הש"ע חלק עליו בזה וכמו שהזכרנו.

הפסק בשהחיינו

נשוב לענייננו. אם אדם לא ברך שהחיינו ביום הראשון ואשתו ברכה בבית, האם ביום השני הוא יכול לברך? כותב הרב "מעט מים", לכאורה זה תלוי בדין של הנמצא בכפר של גויים. אם זה מוסכם לדעת הרשב"א, שאף שהוא נפטר בביתו מכל מקום אם לא ראה כלל נרות חנוכה הוא יכול להדליק ולברך, ממילא במקרה שהוא לא ראה ביום הראשון נרות חנוכה ורק ביום השני הגיע

לביתו ורוצה לברך שהחיינו, לכאורה יוכל לברך כמו הנמצא בכפר של גויים. או אולי נאמר שזה לא מוכרח, הרי אשתו פטרה אותו, אם כן איך יברך שהחיינו? מרן הגאון רבי **משה כלפון הכהן זצ"ל** דן בנושא הזה לכאן ולכאן, כתב שמסתבר שיכול האיש לברך שהחיינו על ההדלקה בלילה השני, ובענותנותו הוסיף שלמעשה צריך עיון. מרן הרב **עובדיה יוסף זצ"ל** פסק לברך (חזון עובדיה חנוכה עמוד קלח). ואף הבין שמסקנת רבי כלפון שאפשר לברך. אבל מלבד הפוסקים שהזכרנו שפסקו שלא יברך, הגאון רבי **מסיעד מאדאר זצ"ל** מחבר שו"ת "מים טהורים" והגאון רבי **בוגיד סעדון זצ"ל** נשארו בצריך עיון. על כן להלכה, מהיות טוב וכדי לצאת מכל מחלוקת, ראוי שבמקרה כזה ילבש הבעל בגד חדש, יברך שהחיינו ויכוון על הבגד ועל ההדלקה. וכן כתב רבנו מרן ראש הישיבה זצ"ל הכ"מ בשו"ת בית נאמן (ח"ג סי' ק"א), ובמסקנת דבריו כתב שעדיף לברך שהחיינו על חולצה חדשה (עיי' שם באורך). יש שרצו לומר שברכת שהחיינו היא ברכת השבח, ובברכות השבח לא אומרים "ספק ברכות להקל". יש בזה תשובה ארוכה של מרן רבנו עובדיה יוסף זצ"ל בשו"ת "ביע אומר" (חלק ח' חלק או"ח סי' ח'), וכן מורנו הרב משה לוי זצ"ל בספר ברכת ה' (חלק ד' פרק א' אות ד') בהלכות ברכת שהחיינו מביא הרבה פוסקים, ורובם ככולם סוברים **שגם בברכת שהחיינו אומרים ספק ברכות להקל**.

סין ואמריקה

יש דין מיוחד אם אדם נסע לסין או לאמריקה, שבשעה שאשתו הדליקה בארץ הוא עדיין לא התחייב כיון ששם עדיין יום, או מנגד כשהוא התחייב עדיין אשתו ומשפחתו לא התחייבו, ואם כן לא פטרה אותו אשתו. לכן אם יכול להדליק שם מדליק, ואם לא יכול להדליק ורואה נרות מברך שעשה נסים ושהחיינו. ואם גם נרות הוא לא ראה, ולמחרת מגיע לביתו או למקום שיכול להדליק ולברך, יכול לברך שהחיינו לכולי עלמא כיון שביום הראשון נמנעה ממנו הברכה, שהרי בשעה שהדליקו בבית, היה אצלו יום ועדיין לא נתחייב כאמור.

נרות חנוכה בישיבה ובצבא

מה דינם של בחורי ישיבות, חיילים, או שאר אנשים שאינם נמצאים בביתם בזמן ההדלקה? לפי מה שאמרנו, **להלכה אינם יכולים להדליק כיון שמדליקים עליהם בביתם**, וכן פסקו מרן רבנו עובדיה יוסף זצ"ל בשו"ת יחוה דעת ח"ו (סי' מ"ג), מורנו הגאון רבי משה לוי זצ"ל בשו"ת תפלה למשה ח"ב (סי' נ"ב), ומרן ראש הישיבה זצ"ל הכ"מ (ירחון או"ת כסלו תשנ"א סי' ל"ו אות א'). אבל מצד שני דעת הרבה פוסקים: אורחות חיים, כל בו, הרי"א ועוד, שהרואה נרות חנוכה אפילו הדליקו עליו בביתו צריך לברך ברכות שעשה נסים ושהחיינו. לכן כדי לצאת ידי חובת כל הדעות, כדאי שהאדם ישמע את הברכות שמברכים בהדלקת נרות חנוכה בבית הכנסת, בישיבה, בבסיס או אפילו בבית פרטי שנמצא סמוך אליו, ויבקש מהמברך שיכוון להוציא אותו ידי חובת ברכות שעשה נסים ושהחיינו, וגם הוא יתכוון לצאת עם

תנאי. מה התנאי? יאמר: אם ההלכה כמו הרשב"א שהרואה נרות חנוכה והדליקו עליו בביתו פטור מלברך, אני לא מתכוון לצאת ידי חובה בברכות של המברך. אבל אם ההלכה כמו הדעה השניה שמי שרואה נרות חנוכה אפילו הדליקו עליו בביתו צריך לברך, ממילא אני מתכוון לצאת ידי חובה בברכות של המברך. ישמע את הברכה, לכתחילה לא יענה "ברוך הוא וברוך שמו", **וכן ממילא יצא אליבא דכולי עלמא**. כך הורה לנו למעשה מו"ר ועט"ר הגאון רבי משה לוי זצ"ל.

ברכת הלבנה בזמנה

כך אומרים הפוסקים לגבי ברכת הלבנה בחורף. לפי הספרדים (ש"ע או"ח סי' תכ"ו ס"ד) צריך לברך רק אחר שבעה ימים מהמולד, ואילו האשכנזים מקילים בזה לברך אחר שלשה ימים (משנ"ב ס"ק כ'). מה יעשה אדם בחורף, שהוא חושש שבכל הימים הקרובים יהיו עננים ולא יזכה לראות את הלבנה ולברך את ברכתה? האם יוכל לברך כבר לאחר היום השלישי או שימתין בכל זאת? מרן רבנו עובדיה יוסף זצ"ל דן בזה (שו"ת יביע אומר ח"ט חאו"ח סי' ל"ז אות ה'), ופוסק שיכול להגיד לשליח ציבור שיברך בקול ויכוון להוציא אותו ידי חובה. אבל יעשה תנאי, **אם הוא יזכה לראות לאחר שבעה ימים לבנה נקיה בלי עננים, הוא לא יוצא ידי חובה בברכתו, ואם לא יצליח למצוא זמן שהלבנה תהיה נקיה, הוא מתכוון כעת לצאת ידי חובה**.

תנאי בקריאת שמע

מרן הרב עובדיה חידש את התנאי הזה, גם לאדם שקם מאוחר לענין קריאת שמע. כמובן מי שיכול להתפלל מוקדם שירוויח לקרוא קריאת שמע בזמנה, זו הדרך הכי טובה. אבל לפעמים קורה שאדם עובד כל השבוע, ובשבת הוא ישן טוב וקם מאוחר. במיוחד בחורף שקשה לקום. ראיתי שהגאון הרב **משה מלכה** שהיה רב העיר פתח תקוה כתב, שאצלם במרוקו בשבת היו מתפללים מאוחר, כדי שגם הילדים יבואו לתפלה עם האבות. אם היה האב קם מוקדם, בנו לא היה מצליח לבוא אתו, וכך גם אחר כך עלול שלא לבוא לתפלה. **העיקר זה הילדים, הם דור ההמשך, אם אין גדיים אין תישיים**. אז אם הוא יודע שאם יתפלל בנץ יקומו אתו הילדים, מוטב, אבל אם לא יתפללו אתו הילדים מוקדם, יקום מאוחר וילך עם ילדיו להתפלל כמובן, יקראו קריאת שמע בזמן ולא יאחרו זמן תפלה, אבל כל עוד שזה בגבולות ההיתר ככה עדיף. אז אם הוא קם מאוחר ועומד לעבור זמן קריאת שמע על פי הגאון "מגן אברהם", מה יעשה? נכון, יש עוד זמן יותר מאוחר על פי דעת הגר"א, אבל הוא רוצה לקרוא קריאת שמע לכולי עלמא. מצד שני לא כדאי לקרוא קריאת שמע בלי ברכותיה, אם כן מתי יקרא? לכן כתב מרן הרב עובדיה (יביע אומר שם) שיקרא קריאת שמע לפני סוף זמנה על פי מגן אברהם, **ולפני כן יעשה תנאי**, אם דעת הרב מגן אברהם היא ההלכה למעשה, הרי שקריאת שמע שקורא עכשיו היא הקריאה שמקיים בה מצוה מן התורה. אבל אם דעת הגר"א היא הנכונה, הרי שקריאת שמע שיקרא עם ברכותיה היא תהיה הקריאה מן התורה, וממילא קורא אותה בברכותיה. **צריך לשים לב לתנאים האלה**. חג חנוכה שמח.

למען הספר

הגאון הצדיק רבי דוד עידאן זצ"ל זעק: לא נתן שתשתכח התורה מפי בנינו

רבי דוד עידאן זצ"ל נש"ל האזכרה שלו בראש חודש כסלו ה'ה' חסידא קדישא, ה'ה' למדן, ה'ה' מדפיס, ה'ה' פקח, וה'ה' מבין בעולם ה'ה' הרבה מאד. עד שכתב עליו דוקטור אחד בספר "אי הפלא" שרבי דוד עידאן היה אדם שדעותיו שקולות, אבל כשהוא שמע שרוצים לפתח בית ספר אלאנס [רשת בתי ספר שלא על פי רוח תורתנו הקדושה] בג'רצא, זעק: **לא נתן שתשתכח התורה מפי בנינו!** (הכך שלו שיהיה כריא, הוא בישיבה ראש כולל נאב בית דין, והוא נקרא על שמו).

לרבי דוד נש"ל ספר על התורה מתק מאד - 'משפיל לדוד', יש בו כל מיני חידושים והערות. הוא הביא בית דפוס לג'רצא בשנת תרע"ב, אבל לא היו יודעים להדפיס ולסדר את האותיות, אז הביאו יהודי אחד מתונס שידע את זה, קראו לו יוסף בן נתנאל הלוי. אבל אסור לזרים לגיור יותר משנה בג'רצא, ולכן כל ששה חודשים בפסח ובסוכות היה חוזר לביתו בתונס. הוא למד אותם, עד שקלטו את המלאכה הזאת, וכתבו: 'ותשלם מלאכת הקדש על ידי הפועלים הנאמנים היקרים והישרים סניור פלוני וסניור פלוני' (בחי"ל כותבים סניור במקום אדון). וגם הבן [רבי שמואל] היה כמו האבא, והוציא ספרים של חכמי ג'רצא שהיו גנוזים. הוא היה יחד עם רבי נחום סעדון זכרונם לברכה, אחד היה בידו כתב היד ואחד היה בידו הדפוס, והיו בודקים איפה חסרה שורה ואיפה צריך תקון וכדו', וכל אהבתו היתה תמיד בספרים. (ראה במדור ידע תדע, על אביו הגה"ק ר' משה עידאן זצ"ל). (בית נאמן גליון 235 הערה 29, וגליון 218 אות ב, והערה 2, וגליון 120 אות ב).

מורנו הגאון רבי רפאל כדיר צבאן זצ"ל

יום ד' בכסלו היה יום האזכרה של מורנו הרב רבי [רפאל] כדיר צבאן זצ"ל, נפטר לפני עשרים ותשע שנים (בשנת תשנ"ה), בן שמונים וחמש. היה הרב בנתיבות שלושים ושמונה שנים (משנת תשי"ז עד תשנ"ה). וידע לדבר עם כל אחד ואחד בשפה שלו, וידע ללכת לפי רוחו של כל אחד ואחד (רש"י) אומר על הפסוק "מח לך את יהושע בן נון איש אשר רוח בו" (במדבר כ"ז ח), מה זה "איש אשר רוח בו"? לכל אחד יש רוח? אלא הפנה שידע להלך כנגד רוחו של כל אחד ואחד. העולם לא יודעים אחד ממאה מהחכמה של הרב צבאן. הוא היה חכם גדול, וידע ללכת בין הטפות בלי שיפגע באף אחד. פעם מישו ספר לי שהלך בפרישת "תרומה" לנתיבות לעשות מגבית לישיבה, והרב צבאן אמר להם: רבותי, מי שרוצה לתרם יבנה. ואנשים תרמו לישיבה. אחרי התפילה, אדם אחד שלא תרם בא לומר "שבת שלום", והרב אמר לו: "שבת שלום" - אם תתרם לכסא רחמים. ותרם. אם היה אומר לו: למה לא תתרם? היה עונה לו: מה אכפת לך ממני? וכי אני חייב לתרם? אבל אמר לו: אתה מבקש ברכה? תתרם לכסא רחמים. כשנסדה הישיבה שלנו בחודש תמוז תשל"א בבית הכנסת בית רחמים, בא הרב צבאן זצ"ל ודרש משהו מיוחד.

הרב צבאן חי שמונים וחמש שנה (תרע"ט-תשנ"ה) בזכות הברכה של רבו מורנו הרב רבי רחמים חי חויתיה הפה"ן זצ"ל. רבי חויתיה נתן לו הספמה לספרו "רע"ע יעקב" (נדפס בדפוס ג'רצא). וסיים: בשנת "ארץ ימים אשביעה" (תהלים צ"א ט"ז). הרב היה אז בן ארבעים וחמש, ארץ ימים אשביעה - חי אחר כך עוד ארבעים שנה, מתשט"ו עד תשנ"ה. ובנתיבות לא כלם ג'רצאים כמוהו, יש ג'רצאים, ויש מרוקאים, ויש אשכנזים, ויש עדות אחרות. והוא ידע ללכת נגד רוחו של כל אחד ואחד. הרב צבאן היה אדם מיוחד, כלם צריכים ללמוד ממנו איך להיות עם בני אדם. (בית נאמן גליון 237 אותיות א' - ד' וי' (ראה שם עוד), וגליון 187 אות ז').

ידע תדע

מאד. רבי משה עידאן היה כל הזמן פתעניות, כל הזמן פוסקים, בשבוע"ם הוא לא צם שלושה ימים, אלא ששה ימים (שבע פעמים). (בית נאמן גליון 435 אות ג והערה 3).

ב. החדש הזה כולו נסים. רבנו הבן איש חי אומר (ש"א הלכות חנכה ה"ב) שהמלה 'פסלו' אם נכתב אותה בכתב מלא - פסלו, האותיות האמצעיות הם "סל" - ראשי תיבות לפרקנה סברית י"י [-לישועתך קויתיה ה', (בראשית מ"ט ח)]. וראים את זה במיוחד בהסודות. כל הזמן שנלחמו המפכים בינים - שבע מלחמות עשה יהודה המפכי - בכלם צא מנצח, עד המלחמה השמינית. לפני המלחמה השמינית יהודה ברת ברית עם הרומאים. אחר כך במלחמה הבאה נפל יהודה המפכי בכבודו ובעצמו! שלחו לרומאים שיבואו לעזר, והם לא באו. הם רשעים, הם בזויים שבאמות, הם יבואו לעזר לנו? מה פתאום, הם לא יבואו לעזר לנו, צריכים ללמד את זה. במלחמת ששת הימים [לפני קרוב לששים שנה] אותו דבר, כאשר שום מדינה לא הבטיחה לנו כלום, הקדוש ברוך הוא נתן כח לחללים שלנו ונלחמו והביסו שבע מדינות ערב! אחר כך כאשר עשו הסכם במלחמת כפא, לא הצלחנו במלחמה הזאת. בקשי אנחנו מצליחים משהו. צריכים לזכר תמיד: אתה רוצה להצטרף בגוים? קדם כל "שמע ישראל" ה' אלקינו ה' אחד. כל חיל יכול לומר שש מלים האלה, יאמר אותם בלחש שלא ישמעו אותו ויפסדו אותו... מפסדים כל אחד שיש לו כפה, לכן הרבה מפסדים הורידו את הכפה כדי שייכלו להתעלות! מה תעלוי? מה תהי בסוף? קרובים ראשונה במלכות! קרובים לסטרא אחרא! מה תרויחו מאה? אתם רואים שהמדינה הזאת במשך שמונים שנה חיה בנס, לא בדרך הטבע. מה אתם רוצים? אבל אנחנו נתפלל עליהם שהם יחזרו בתשובה. (בית נאמן גליון 438 אות ב' ובגליון הנוכחי).

א. "ויעתר יצחק לה' לנכח אשתו" - אדם שיש לו בעיה, צריך לקבל על עצמו נדר - או בלי נדר - שיאמר נשמת כל חי. כשיצטע מהבעיה שלו, יגידו נשמת כל חי (אולי אם היו אומרים החללים שלנו את הדבר הזה, היה כלם טוב), וזה "לנכח אשתו" - ראשי תיבות "לומר נשמת כל חי תברך את שמו וכו'". אמרו בשם רבי יהודה החסיד (וזה מובא גם בבו איש חי ש"ב פרישת תולדות אות ג) שאם אדם נמצא בעת צרה, יקבל על עצמו שאם הוא יצטע מהצרה, יגיד "נשמת כל חי" בעצרה. אז יצחק אמר: אין לי ילדים, מה לעשות? אז אמר: אם ה' יעזר לי, אני אקרא "נשמת כל חי", וכך היה. וזו סגולה כמו שאמרנו שאם אדם נמצא בצער, אם ישתחרר מזה יאמר במעמד עשרה איש נשמת כל חי תברך את שמו ה' אלקינו. ובה מובן למה נשמת כל חי מרומים יצחק ורבה. "כפי ישרים תתרום, ובשפתי צדיקים תתברך, ובלשון חסידים תתקדש, ובקרב קדושים תתהלל". כאן יש ראשי תיבות [השניות] יצחק, ושם [אות שלישית] שפתיים השלישית יוצא רבה. כי זה נוסד לכבוד יצחק אבינו ורבה אבנו. אצל המקבילים הושענא רבא קוראים אחרי חכמת ערבה "נשמת כל חי תברך את שמו ה' אלקינו" וכו', והיו אומרים אחר כך: "שנה הבאה בעזרת ה' נזכה עוד פעם לומר נשמת כל חי". וראיתי במאמר בכתב ידו של מורנו ורבנו רבי [משה] כלפון הפה"ן שכתב צמוד לרבי משה עידאן (ראש המקבילים בג'רצא. נולד בשנת תר"ב ונפטר בשנת תרנ"ד. והיו אומרים עליו סימו: "בו ג'ו נכנס לגו"). בו חמשים ושלש נכנס לגו עמו, וכל הושענא רבא הוא היה קורא נשמת כל חי. ורבי כלפון היה כותב: יום הושענא רבא תר"ל (לדגמא) אמרנו נשמת כל חי ויהי רצון שנגיד לשנה הבאה עוד פעם. ושנה הבאה כתב שוב: "אמרנו נשמת כל חי". ככה עד תרנ"ד [שנפטר רבי משה], מתרנ"ד הפסיק, והמשיך עם אחיו רבי אברהם עידאן עד שנת תרע"ט. (ולמה היא לא הועילה להם? הנה? פשוט